REGIONALNA IZBA OBRACHUNKOWA
W GDAŃSKU

RP/063/86/84/1/2023

Gdańsk, dnia 30 listopada 2023 r.

Pan
Janusz Wróbel
Burmistrz Miasta Pruszcz Gdański
ul. Grunwaldzka 20
83-000 Pruszcz Gdański

Szanowny Panie Burmistrzu,

wnioskiem z dnia 9 listopada 2023 r., doręczonym do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Gdańsku w dniu 14 listopada 2023 r., zwrócił się Pan z prośbą o zajęcie stanowiska w zakresie dopuszczalności przeznaczenia dochodów uzyskanych z opłat pochodzących ze sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml na sfinansowanie placu zabaw.

W niniejszym wniosku sformułowano następujące pytania:

„1) Czy wpisanie ww. zadania do gminnego programu profilaktyki jest obligatoryjne aby można było przeznaczyć środki z dochodów uzyskanych z opłat pochodzących ze sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml na podstawie Art. 9^3 ust. 3 pkt 1 i ust. 4 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi na sfinansowanie planu zabaw dla dzieci?
2) Czy sfinansowanie placu zabaw dla dzieci wpisuje się w realizację międzysektorowej polityki przeciwdziałania negatywnym skutkom spożywania alkoholu?”

Analiza zagadnienia objętego niniejszym wnioskiem w pierwszej kolejności wymaga odwołania się do treści przepisu art. 9^3 ust. 4 ustawy z dnia 26 października 1982 r. *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.), zwanej dalej zamiennie ustawą, zgodnie z którym gmina powinna przeznaczać środki z opłat, których mowa w art. 9^2 ust. 11 ww. ustawy w części, w której stanowią jej dochód (art. 9^3 ust. 3 pkt 1 ustawy), na działania mające na celu realizację lokalnej międzysektorowej polityki przeciwdziałania negatywnym skutkom spożywania alkoholu. Chodzi zatem o zadania własne samorządu gminy związane, przykładowo, z polityką społeczną, zdrowotną lub inne działania związane z profilaktyką lub rozwiązywaniem problemów związanych ze spożyciem alkoholu.

Regionalna Izba Obrachunkowa w Gdańsku
ul. Wały Jagiellońskie 36, 80-853 Gdańsk
tel: (58) 301-86-45, fax: (58) 346-25-15
NIP 583-21-22-408 REGON 190134954
✉ gdansk@rio.gov.pl www.bip.gdansk.rio.gov.pl

W związku z tym, że ustawodawca w sposób ogólny określił cele, na które mogą zostać przeznaczone dochody z ww. opłat, w dniu 3 września 2021 r. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zwana dalej *PARPA*, wydała opinię, w której wyjaśniła, że dochody te powinny w pierwszej kolejności zostać przeznaczone na zadania, o których mowa w art. 4^1 ust. 1 ustawy o *wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, tj. na:

1) *zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;*
2) *udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową;*
3) *prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;*
4) *wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;*
5) *podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13^1 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;*
6) *wspieranie zatrudnienia socjalnego przez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej.*

W ocenie *PARPA* w pierwszej kolejności opłaty te powinny zostać przeznaczone na zadania ujęte w gminnych programach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, zwanych dalej zamiennie *programami*. Dopiero w dalszej kolejności można je wykorzystać na realizację zadań, które do tej pory nie zostały wpisane w *programy,* **jednakże z tym zastrzeżeniem, że muszą mieć związek z przeciwdziałaniem negatywnym skutkom spożywania alkoholu.**

Jednocześnie w powyższej opinii podkreślono, że związek ten każdorazowo **będą musiały wykazać gminy**, które zdecydują się na finansowanie zadań nieujętych w gminnych programach profilaktyki i rozwiązania problemów alkoholowych.

Regionalna Izba Obrachunkowa w Gdańsku wskazuje, że podziela ww. kierunek interpretacyjny. W konsekwencji przyjąć należy, że warunkiem legalności wydatkowania środków pochodzących z opłat ze sprzedaży napojów alkoholowych - małolitrażowych na wskazany cel nie jest uprzednie wpisanie go do *programu*.

W ww. stanowisku z dnia 3 września 2021 r. zaakcentowano również, że przy zasadności finansowania zadań ze środków pochodzących z ww. opłat, powinno się brać pod uwagę również to, czy dane zadanie nie jest zadaniem własnym, finansowanym przez inne podmioty. Podkreślono również, że przy wydatkowaniu środków na opłaty w każdym przypadku należy mieć na względzie **efektywność i skuteczność planowanych zadań**.

Z powyższego wynika zatem, że udzielenie odpowiedzi na pytanie dotyczące celów, na które mogą zostać wykorzystane dochody uzyskane z opłat ze sprzedaży napojów alkoholowych o pojemności nieprzekraczającej 300 ml (tzw. małolitrażowych) **wymaga**

każdorazowo analizy konkretnego przypadku, w tym uzasadnienia planowanych wydatków.

W ww. piśmie *PARPA* podkreśliła, że (…) *nie jest możliwe dokonanie precyzyjnej oceny co do legalności finansowania konkretnych działań ani przedstawienie katalogu zadań, które mogłyby (lub nie mogły) zostać sfinansowane z powyższych środków. To podmiot finansujący będzie zobowiązany, w przypadku kontroli,* ***wykazać związek między danym wydatkiem a ustawowym celem.*** Z tego względu gmina musi być przygotowana szczegółowo uzasadnić każdy wydatek przeznaczany na realizację celu wynikającego z art. 9^3 ust. 4 ustawy *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*.

Podkreślono również, że zasadnym pozostaje odwołanie się do zapisów gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz ustalenie, czy cele te będą miały związek z przeciwdziałaniem negatywnym skutkom spożywania alkoholu.

Przy czym zaznaczyć należy, że, w ocenie Regionalnej Izby Obrachunkowej w Gdańsku, związek ten nie może mieć wyłącznie charakteru pośredniego.

Zdaniem tut. Izby, jeżeli plac zabaw miałby stanowić część obiektu będącego placówką, która powstała (lub została powołana) po to, żeby realizować zadania bezpośrednio związane z przeciwdziałaniem negatywnym skutkom spożywania alkoholu (np. punkt informacyjno – konsultacyjny do realizacji zadania polegającego na prowadzeniu profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych), to wydatki w tym zakresie przedmiotowym można by było uznać za prawnie dopuszczalne.

Abstrahując od powyższego wskazać należy, że z uwagi na to, iż badanie gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, stosownie do treści przepisu art. 86 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym* (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.), leży w kompetencjach nadzorczych właściwego miejscowo wojewody, poddaję Panu pod rozwagę zwrócenie się do Wojewody Pomorskiego z prośbą o zajęcie stanowiska w zakresie dopuszczalności ujęcia takiego zadania w ww. uchwale.

Jednocześnie pragnę podkreślić, że udzielone w ramach niniejszego pisma wyjaśnienia w zakresie stosowania przepisów o finansach publicznych są wyłącznie stanowiskiem Regionalnej Izby Obrachunkowej w Gdańsku, która nie posiada kompetencji do dokonywania powszechnie obowiązującej wykładni przepisów prawa.

Z poważaniem

Signature Not Verified
Dokument podpisany przez Luiza Budner - Iwanicka; RIO w Gdańsku
Data: 2023.11.30 15:08:50 CET

Luiza Budner – Iwanicka
Prezes
Regionalnej Izby Obrachunkowej
w Gdańsku

Do wiadomości:
1) członkowie Kolegium w/m,
2) Wydział Kontroli Gospodarki Finansowej w/m,
3) Wydział Informacji, Analiz i Szkoleń w/m.

Publikacja:
Biuletyn Informacji Publicznej Regionalnej Izby Obrachunkowej w Gdańsku.